

Maria vid Jesu kors

Av Martinus Martin o.c.d.

"Vid Jesu kors stod hans mor" (Joh 19:25-27). Hon stod där, en fattig liten kvinna, en mor. Hon stod där bland bödlar och soldater, bland präster och nyfikna. Hon hade hört hammarslagen, som drev spikarna genom hennes sons händer och fötter. Nu hörde hon skymford och sin döende sons tunga och flämtande andetag. Hon var en mor som såg avrättningen av sitt enda barn, avrättningen på ett kors. Så har otaliga mödrar i mänsklighetens historia sett sina barn torteras och avrättas.

De stod vid sitt barns sida, ty en äkta mor lämnar inte sitt barn i sticket, allra minst när det är försvarslöst och i nöd, när det är döende. En mor vill inte att hennes barn skall dö, utan att det skall leva. Mot denna bakgrund kan vi förstå varför moder Teresa av Calcutta talar om den moderna världens största tragedi och dess dolda krig, när miljontals barn avrättas i moderlivet, i det rum som skulle vara barnens tryggaste plats, den plats där modern är sitt försvarslösa barn allra närmast.

Vid Jesu kors stod hans mor. Hon plågas av den fruktansvärda tanken: "Det är min egen son, mitt enda barn som håller på att förblöda på ett kors. Det barn, som hans Fader, den evige Guden har gett mig." Mänskligt sett kan hon inte förstå varför hennes son måste dö på detta fruktansvärda sätt för att frälsa sitt folk. "Är detta priset för hans ofattbara godhet?" Så står hon vid sin sons sida: en alltigenom mänsklig mor, full av medlidande med sin sons bittra öde - och på samma gång, Guds högt benådade mor, som får ta del i sin sons gudomliga sändning.

Hon är Jesus av Nasarets mor och hon är Guds Sons mor. Detta skapar i henne två slags lidande: ett naturligt lidande, det som varje mor känner när hon förlorar sitt barn, och ett övernaturligt lidande, det som hon delar med sin son. Dessa två lidanden påverkar, förstärker och fördjupar varandra. De går upp i varandra och gör Marias lidande stort som havet. Därför kan Jeremias ord om Messias' lidande också tillämpas på Maria: "Ni alla som drar vägen fram, ge akt på detta och se: kan någon plåga vara lik den med vilken jag har blivit hemsökt?" (Klag 1:12).

Vid Jesu kors fick Marias ja-ord, hennes "fiat" vid ängelns budskap om Jesu födelse, sin sublima fulländning. Ängelns fråga om hon ville bli Guds mor inneslöt redan frågan om hon ville ta del i sin sons lidande och död, om hon ville stå vid hans kors. Ängelns budskap gällde alltså både frälsningshistoriens början och dess slut: det gällde både Jesu födelse och hans död på korset.

När Maria sade sitt ja-ord till Gud och genom hans helige Ande tog emot hans Son - sin och vår Frälsare - i sitt sköte, sade hon också sitt ja-ord till hans liv och död. En mor som tar emot sitt barn med ett kärlekens "ja", bejakar redan i förväg dess oförutsägbara livsöde. Maria sade "ja" till Gud både när hon med en mors stora glädje födde sin Jesus och när hon med en mors djupa smärta bistod honom i hans dödskamp på korset.

Mänskligt sett skulle det varit förståeligt om Maria tagit tillbaka sitt ja-ord inför det ofattbara lidande hon genomgick vid korset. Men det är just vid korset som hennes orubbliga tro och därmed även hennes innerliga förhållande till Gud uppenbaras och bekräftar hennes "ja", hennes "fiat". Tidigare bevarade hon allt hon inte kunde förstå i sitt hjärta. Också nu vid sin döende sons sida tar hon emot allt som är obegripligt och oförklarligt utan att tvivla på Gods godhet och barmhärtighet. Hon hör prästerna, de skriftlärda och äldsta ropa: "Han har satt sin lit till Gud. nu får Gud rädda honom, om han bryr sig om honom" (Mall 24:43). Ja, också hon har i likhet med sin son, satt sin lit till Gud. Hon gör det fortfarande, trots att hon inte ser någon utväg ur katastrofen.

Hon fortsätter att lita på Gud, i tro på att hennes sons grymma död inte är det definitiva slutet därför att kärleken är starkare än döden och att Gud inte lämnar sin utvalde son i dödens fördärv. Inte heller nu tar Maria tillbaka ett enda ord av sitt Magnificat. Också vid korset säger hennes hjärta: "Stora ting låter den mäktige ske med mig. Han gör mäktiga verk med sin arm. Han tar sig an sin tjänare Israel och håller sitt löfte till våra fäder!" (Luk 1:49, 51, 54). Marias tro är så stark och hennes tillit så gränslös att hon inte ens för ett ögonblick kan ångra att hon som Herrens tjänarinna frivilligt överlämnat sig åt Guds ogenomsådliga planer och hans vilja med henne. Hon litar på att det som Gud vill med henne också är det bästa för henne.

Därför skulle hon utan förbehåll på nytt säga sitt ja-ord till Gud, om så var nödvändigt. Och vid korset visade det sig att det faktiskt var nödvändigt all än en gång uttala ett "fiat". När Jesus såg sin mor och bredvid henne den lärjunge som han älskade, sade han till sin mor: "Kvinna där är din son". På nytt sade Maria sitt "ja" och blev så en moder för alla människor. Såsom hon stod vid Jesu kors i ousäglig sorg, så skulle hon som en smärtans moder stå vid alla de kors, små såväl som stora, som människorna måste bära.

Vid Jesu kors blev hon, genom sitt "fiat", deras mor. Konkret betyder det att hon på ett hemlighetsfullt men reellt sätt, hjälper oss att acceptera korset i våra liv. Redan det faktum att hon själv var förtrogen med lidande och känner med oss när vi lider, kan trösta och styrka oss. Maria har som ingen annan människa fått del i sin sons lidande. Hon fick i sitt hjärta - tillsammans med sitt barn - bära korsets omänskliga tyngd.

Bilden av Maria, smärtans moder vid korset, verkar helt främmande, till och med stötande för vår tid. I ett avkristnat samhälle betraktas lidandet som en förnedring, ett misslyckande, ett fiasko. Lidandet anses förhindra människans självförverkligande. Det diskriminerar. Det minskar livskvaliteten. Det upplevs som ett hot mot människans sociala och ekonomiska framgång, mot hennes framtid överhuvudtaget.

I ett sådant klimat känner sig den lidande människan på något sätt oönskad, mindervärdig, till och med misslyckad. När många i sitt övermod menar att man blir mer människa i den mån man lider mindre, visar Maria att man som människa kan vara benådad - full av nåd - och leva, med ett hjärta som är genomborrat med lidandets svärd. Hennes eget liv vittnar om att lidandet inte är något straff eller ett misslyckande om det är förbundet med Jesu lidande och på så sätt till ett kristet lidande, som är nåd, räddning och förlossning.

Lidandet kan få en människa att tackla av både fysiskt och psykiskt. Lidandet kan knäcka och till och med krossa henne. I en sådan situation ber hon inte om någon förklaring, inte ens om ett fromt ord utan hon söker ett tecken, en blick, en hand, en omfamning. Hon söker en människas stilla medlidande närvaro. Men för att kunna hjälpa en lidande människa med en sådan närvaro måste man själv ha lidit mycket. Annars blir denna närvaro inte mer än ett artighetsbesök. Jesus såg sin mor stå bredvid korset.

Hon kunde inte förhindra dödsstraffets verkställande, inte heller mildra sin sons smärtor. Hon kunde bara vara hos honom, och lida obeskrivligt med honom. Det var inga gisselslag eller en törnekrona, det var inte en smärtsam sjukdom eller några andra plågor som förorsakade hennes lidande. Det var själva hennes kärlek, hennes modershjärta. Det torterade henne och drev ett lidandets svärd genom hennes själ. Men hon stod kvar vid korset, hos sin son.

Ibland sägs det att Jesus lider och dör intill tidens ände. För, som Paulus skriver, vi bär i oss den död han själv fick lida (jfr 2 Kor 4:10). Jesus har i sitt lidande och i sin död identifierat sig med vårt lidande och vår död. På liknande sätt kan vi säga att Maria står vid Jesu kors intill tidens ände. För så länge Jesus lider och dör i oss, så länge står hon vid det kors där vi, som Paulus skriver, är korsfästa med honom (jfr Gal 2:19). Hon gör det som Jesu moder och vår moder. Hon behöver inte säga något eller göra något, hon bara står där: en medlidande, kärleksfull, moderlig närvaro.

Jag kommer att tänka på ett barn som föll på en kantsten och slog upp ett djupt sår i huvudet. Fadern höll sitt barn i armarna så att läkaren kunde behandla det. Men barnet skrek högt och stretade emot våldsamt. Då kom barnets mor och höll det i handen och barnet blev alldeles lugnt. Visserligen gjorde såret lika ont som förut, men moderns närvaro gav barnet tillit, stöd och tröst. Läkaren fick fortsätta behandlingen.

En mor hjälper genom att helt enkelt vara hos sitt barn. Det var det som Johannes också avsåg när han i dagens evangelium skrev: "Vid Jesu kors stod hans mor".

När vi nu vet det, får vi inte som Elisabeth fråga Maria: "Hur kan det hända mig att min Herres mor kommer till mig?" För vi känner redan Marias svar till var och en av oss: "Därför att jag är din mor. "Det är på grund av all hon är vår mor som vi kan be till henne: "Heliga Maria, Guds moder, bed för oss, syndare, nu och i vår dödsstund".